

Motion till riksdagen 2020/21:1684

av **Ingela Nylund Watz och Azadeh Rojhan Gustafsson (båda S)**

Utveckla och förbättra vård och behandling av sköldkörtelsjukdomar

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att utveckla och förbättra vård och behandling av sköldkörtelsjukdomar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Underfunktion av sköldkörteln, hypotyreos, är en dold folksjukdom som drabbar väldigt många varav kvinnor utgör en stor majoritet, 82 procent, av patienterna. Allt fler behandlas och under 2017 förskrevs cirka 460 000 personer läkemedel mot sjukdomen, vilket är fler än de som behandlades för typ 2-diabetes. Enligt en rapport från Socialstyrelsen 2018 ökar sjukdomen kraftigt i gruppen unga kvinnor 20–39 år där antalet behandlade har dubblats mellan 2006 och 2017. Färska läkemedelsstatistik från Socialstyrelsen visar att var tionde ung kvinna i det aktuella åldersintervallet behandlades för underfunktion i sköldkörteln under 2019. Det stora antalet drabbade gör sköldkörtelsjukdom till en av Sveriges vanligaste folksjukdomar och definitivt en av de vanligast förekommande kroniska sjukdomarna som drabbar kvinnor.

Tusentals av de drabbade kvinnorna upplever att de inte får den vård de behöver. Symtomen varierar mellan tillstånden men vanligt förekommande är t ex sjuklig trötthet, viktproblem, koncentrationssvårigheter, depressiva symptom och värk. Utöver det stora antalet som fått en sköldkörteldiagnos finns sannolikt ett stort mörkertal av drabbade som varken får korrekt diagnos eller behandling med såväl fysiskt som psykiskt lidande som följd.

De sköldkörtelsjukas situation har uppmärksamats i media vid flera tillfällen på senare år. Bilden som tonar fram beskriver bristande kunskaper inom sjukvården som ofta, dessvärre, leder till feldiagnostisering och föråldrade behandlingsmetoder.

Behandlingen sker nästan uteslutande i primärvården där kunskapsläget är bristfälligt. Sköldkörtelsjukdom kan ha många vilseledande symptom, vilket innebär att det kan vara svårt att ställa rätt diagnos. Det är t ex inte ovanligt att sköldkörtelsjuka får diagnoser som ångestillstånd eller depression och förskrivs antidepressiva läkemedel. Det är heller inte ovanligt att det tar många år att få rätt diagnos, och alltför många sjukdomsfall missas helt. Detta är inte tillfredsställande, varför patientperspektivet måste stärkas hos vårdens aktörer i mötet med personer med diffusa symptom som skulle kunna relateras till sköldkörtelsjukdom.

Den helt dominerande behandlingsmetoden vid hypotyreos är förskrivning av Levaxin (T4). För vissa patienter fungerar dock inte denna behandling utan tillståndet kräver kompletterande utredningar och övergång till kombinationsbehandling. Enligt socialstyrelsen är det dock så få som ca 10 000 patienter som erbjuds kombinationsbehandlingar och i vissa landsting tillåts dessa inte överhuvudtaget. Beklagligt nog leder detta till att alltför många väljer att självmedicinera genom att de köper medicin via nätet.

I juli 2018 presenterades resultatet av en Sifundersökning med svar från 2 060 personer, varav 500 med underfunktion i sköldkörteln. Rapporten ger vid handen att var femte sköldkörtelsjuk, varav de flesta är kvinnor, fortsätter må dåligt av den standardbehandling som ges inom vården, vilket motsvarar 92 000 personer. Rapporten redovisar vidare att en stor andel, 10 %, vilket motsvarar 46 000 personer, uppger att de helt eller delvis hindras från att arbeta, vilket medför stora samhällskostnader.

I juni 2018 presenterade Socialstyrelsen rapporten Kvinnor med sköldkörtelproblematik – Redovisning av läkemedelsstatistik 2006–2017. I denna redovisas bland annat att förskrivningen har ökat mycket och att den största ökningen av hypotyreos sker hos unga, 20–40 år, där ökningen nästan fördubblats på 10 år. Vidare redovisar de att uttaget av antidepressiva läkemedel är 60 procent högre bland dem som behandlats med läkemedel mot hypotyreos än bland kvinnor utan sådan behandling. De menar därför mot bakgrund av den stora ökningen av antalet patienter, skillnaderna i förskrivningen mellan länen och den diskussion som pågår kring kriterier för diagnos och val av behandling att det skulle vara värdefullt med ett kunskapsstöd på området. För att Socialstyrelsen skall kunna gå vidare och utveckla stöd i form av nationella riktlinjer eller annan vägledning behövs dock ett uppdrag från regeringen.

I april 2020 presenterade Jämställdhetsmyndigheten rapporten Styrning ger resurser där bland annat frågan om det jämställdhetspolitiska delmålet Jämställd hälsa behandlas. Här konstateras att det är svårt att bedöma hur Socialstyrelsens arbete med att utveckla vården fortskrider.

Sett mot ljuset av att kunskapsläget kring sköldkörtelsjukdom och dess varierande symptom är otillfredsställande inom stora delar av hälso- och sjukvården är det också mycket oroande att det råder stor brist på endokrinologer och att en stor andel av de som är verksamma idag kommer att gå i pension inom en snar framtid. Därför är det hög tid att samla forskning och klinisk kompetens på området genom tex en ny centrumbildning i vilken det möjliggörs att bedöma forskningsläget, bedriva ny forskning och utveckla sköldkörtelvården. Därtill behövs en satsning för att höja attraktionskraften för endokrinologi som specialistkompetens.

Eftersom sköldkörtelsjukdom är mycket vanligt förekommande, särskilt hos kvinnor, är det angeläget att Socialstyrelsen ges möjlighet att utveckla det nödvändiga kunskapsstöd som behövs inom hela den svenska hälso- och sjukvården om symptom,

behandlingsmetoder och ny forskning. Detta bör riksdagen tillkännage som sin mening för regeringen.

Ingela Nylund Watz (S)

Azadeh Rojhan Gustafsson (S)